

ÚVOD

1,1 V druhém roce vlády krále Dareia, v šestém měsíci, prvního dne toho měsíce, stalo se Hospodinovo slovo prostřednictvím proroka Agea k judskému místodržiteli Zerubábelovi, synu Šealtielovu, a k veleknězi Jóšuoovi, synu Jósadakovu:

HISTORICKÝ KONTEXT

Jméno proroka (hebrejsky) Chaggaj, které se v jeho knize objevuje vcelku často (1,3.12.13; 2,1.10.13.14), znamená v překladu: *moje svátky, sváteční, slavnostní*.

O samotném prorokovi toho moc nevíme, jeho strohé představení v 1,1 naznačuje, že byl posluchačem dobře znám (Ezdr 5,1; 6,14). Někteří z 2,3 vyvozují, že prorok zažil ještě první chrám a byl v době svého působení již pokročilého věku; to by pak znamenalo, že prorok zemřel nedlouho poté, co sepsal knihu.

Prorok Ageus, který začíná vystupovat v době po Babylónském zajetí. Jako jeden z mála proroků události svého života přesně datuje a tak v podstatě neexistují žádné významné problémy s přesným datováním jednotlivých událostí:

Událost	Datum	Odkaz	Rok
Výzva: Budujte Boží chrám!	1.6.	1, <u>1</u> -11	520 př. K.
Lid se pouští do stavby	24.6.	1, <u>12</u> -15	
Zaslíbení o stavbě chrámu	21.7.	2, <u>1</u> -9	
Výzva k zamyšlení nad chrámem	24.9.	2, <u>10</u> -23	

Historické okolnosti (podle Bible). Podle knihy Ezdráš prožívali první navrátilci do Jeruzaléma spoustu těžkostí:

a) Judská země ležela rozbořená a zničená válkami, a na tyto rozvaliny si dělali nárok lidé, kteří unikli deportaci (Ezech 11,3.11), čímž vznikalo mnoho problémů (Neh 5,1-8)

b) Stavitelé se museli potýkat s nepřátelstvím sousedů (Ezd 4,1-5; 5,3-5)

c) Nesmíme také zapomínat na pesimismus ze strany přesídlenců, kteří naříkali nad tím, že chrám Hospodinův už nebude to, co býval (Ezd 3,12-13; Ag 2,3; Zach 4,10)

Do toho všeho byly práce na chrámu přerušeny jejich samařskými nepřáteli (Ezdr 4), kteří si vynutili u vládců Dária pozastavení stavby (Ezd 4,23-24). A tak se nemůžeme divit, že místo aby židé budovali chrám, raději se věnovali opravám svých domovů a obživě (Ag 1,3-11).

Za nějaký čas ale došlo ke změně: *Tu prorokoval prorok Ageus a Zachariáš, syn Idův, proroci, Judejcům v Judsku a v Jeruzalémě ve jménu Boha Izraele nad nimi. Tehdy povstali Zerubábel, syn Šealtielův, a Jéšua, syn Jósadakův, a dali se do budování domu Božího v Jeruzalémě a s nimi Boží proroci, kteří je povzbuzovali. V té době k nim přišel Tatenaj, místodržitel v Zaeufratí, a Šetar-bóznaj se svými spolupracovníky a takto se jich otázali: Kdo vám dal povolení k výstavbě tohoto domu a ke shromažďování tohoto materiálu? Tehdy jsme jim náležitě odpověděli, jak se jmenují muži, kteří tuto budovu stavějí. A nad judskými staršími bdělo oko jejich Boha, takže je nedonutili přestat, dokud nedošlo hlášení Dareiovi a dokud potom neobdrželi dopis ohledně té věci.* Ezdr 5,1-5

Podle podtržené věty Ageus prorokoval spolu se Zachariášem (Ezdr 4,1). Přesný popis těchto událostí můžeme vidět na následující tabulce:

Prorok	Událost	Datum	Odkaz	Rok
Ageus	Výzva: Budujte Boží chrám!	1. 6.	Ag 1,1-11	520 př. K.
	Lid se pouští do stavby	24.6.	Ag 1,12-15	
	Zaslíbení o stavbě chrámu	21.7.	Ag 2,1-9	
Zachariáš	Výzva k poslušnosti	? . 8.	Zach 1,1-6	
Ageus	Výzva k zamyšlení nad chrámem	24.9.	Ag 2,10-19	
	Poselství k Zerubábelovi		Ag 2,20-23	
Zachariáš	Vidění: Bůh jedná	24.11.	Zach 1,7-6,15	519 př. K.
	Kázání o pústu	4.9.	Zach 7,1-14	518 př. K.
	Příchod Mesiáše	? . ?.	Zach 9-14 kap.	? př. K.

r. 539 př. K. - PÁD BABYLONA

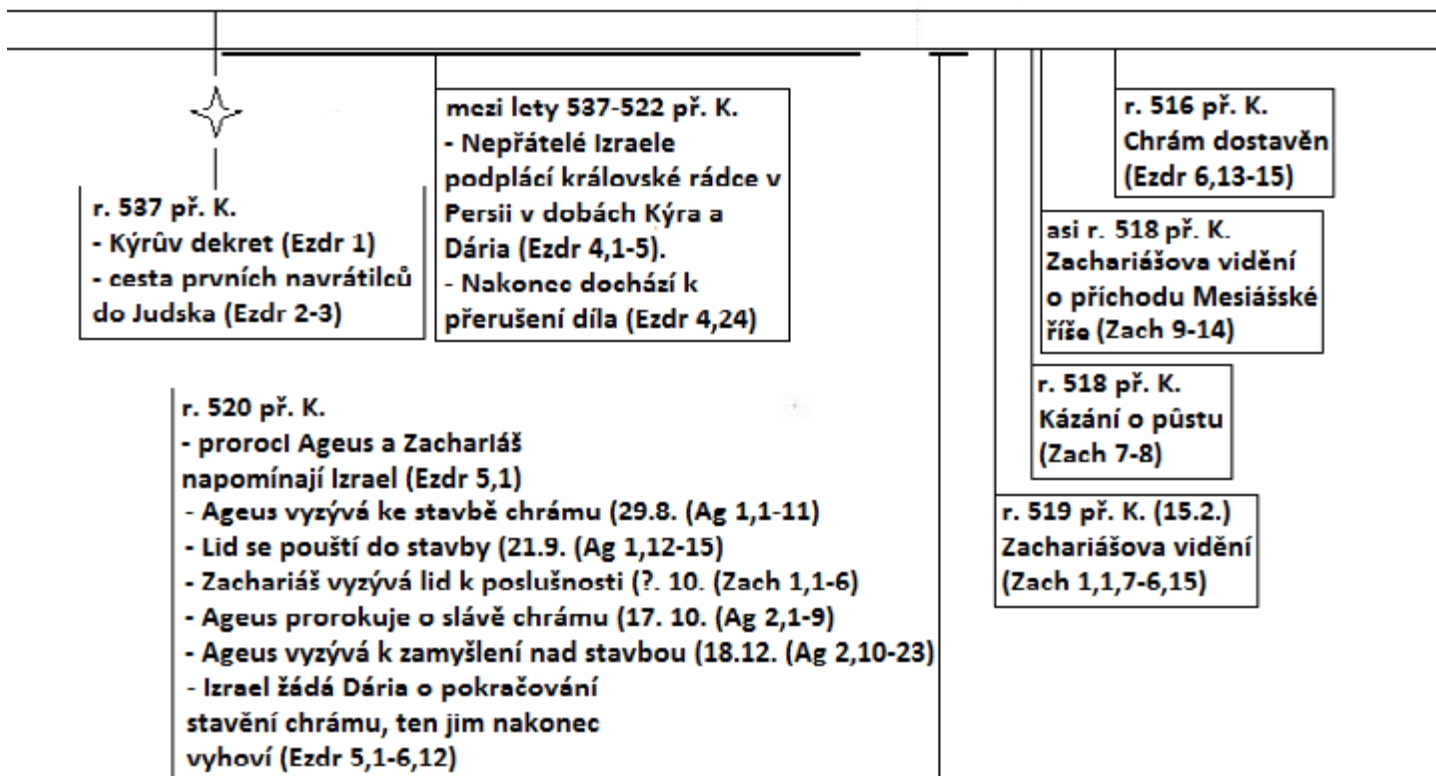
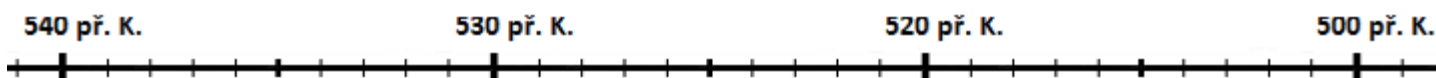
PERSIE

Smerdis (522 př. K.)

Kýros (539-530 př. K.)

Kambýses (530-522 př. K.)

Dáriuš I. (522-486 př. K.)

LITERÁRNÍ KONTEXT

Úvod (1,1)

I. Výzva k budování fyzického Hospodinova chrámu (1,11-2,9)

- Obvinění - Proč nestavíte chrám? (1,1-11)
- Odpověď - Náprava (1,12-15)
- Ujištění - Proroctví o velikosti chrámu kvůli Mesiáši (2,1-9)

II. Výzva k budování duchovního Hospodinova chrámu (2,10-22)

- Obvinění - Svaté a nečisté (2,10-17)
- Odpověď - Špatná úroda, zaslíbení žehnutí (2,18-19)
- Ujištění - Proroctví o Mesiáši (2,20-22)

Ageus (520 př. K.)

Zachariáš (520-518 př. K.)

I. Výzva k budování fyzického Hospodinova chrámu (1,11-2,9)

A) Obvinění - Proč nestavíte chrám? (1,1-11)

2 Toto praví Hospodin zástupů: Tento lid říká: Nepřišel ještě čas, čas, aby byl postaven Hospodinův dům.

3 I stalo se Hospodinovo slovo prostřednictvím proroka Agea: 4 Pro vás je již čas, abyste bydleli ve svých obložených domech, zatímco tento dům je zcela zpustošený?

Zde vidíme dva Boží výroky: v prvním Bůh popisuje to, co Izraelité říkají (1,2), ve druhém pak to, jak to ve skutečnosti je (1,3-4). Izraelci se vymlouvali, že ještě nepřišel čas na budování Božího chrámu, zatímco si sami svoje domovy vylepšují (obkládají (patrně dřevem) a budují, i když Hospodinův dům pustne.

Bůh tedy odhalil skutečné pohnutky Izraelců, kteří nestavěli chrám: pouze se vymlouvali, ale skutečnost byla jiná. Potom tedy Svůj lid neoslovuje slovy „můj lid,“ ale pouze „tento lid,“ jakoby se k němu židovský národ vůbec neznal (nebo přesněji řečeno: jakoby se On neznal ke Svému lidu). Výraz „lid tento říká“ je významný. V této hodině své příležitosti se Izraelité sami neprokázali poslušnými. Od těch, které si Pán vyvoluje a vede, je očekávána okamžitá poslušnost. Obhajování odkladu jsou zneuctěním Boha. A přesto ti, kteří si zvolili následovat svou vlastní cestu, si často vymýšlejí důmyslné výmluvy pro vlastní ospravedlnění. Takto Izraelité prohlašovali, že by začali znovu stavět, ale že jsou ve své práci zastaveni kvůli překážkám vymyšleným jejich nepřáteli. Tyto překážky, jak zdůvodňovali, byly znamením, že ještě nenastal čas pro znovu vybudování. Tvrdili, že Hospodin způsobil těžkosti, aby pokáral jejich horoucí chvat. To je důvod, proč se Bůh v oznámení skrze svého proroka obrátil na ně ne jako na „můj lid,“ ale jako na „tento lid“.

Izraelité neměli žádnou skutečnou omluvu pro zanechání své práce na stavbě chrámu. Čas, kdy se objevovaly nejvážnější námitky, byl pro ně časem, aby setrvali ve stavbě. Byli však puzeni sobeckým odporem k tomu, aby se střetli s nebezpečím vyvolaným opozicí jejich nepřátel. Nevlastnili víru, která je nadějných věcí podstata a důvod věcí neviditelných. Zdráhali se jít kupředu vírou v otvírající se Boží prozřetelnost, protože nemohli spatřit konec již od počátku. Když se objevovaly těžkosti, snadno se odvraceli od díla.

Tyto dějiny se budou opakovat. Dojde k náboženskému selhání, protože lidé nemají víru. Když se dívají na věci, které jsou viditelné, objeví se nemožnosti; ale Bůh je může vést krok za krokem směrem, kterým je touží vést. Jeho dílo bude postupovat vpřed pouze když jeho služebníci půjdou vpřed skrze víru. I když mohou být vyzváni projít časem soužení, přesto by měli vždy pamatovat na to, že bojují s oslabeným poraženým nepřítelem. Boží lid nakonec zvítězí nad každou mocí temnoty. RH 5. 12., 1907

Boží lid si měl uvědomit, že Ten, který způsobil návrat z Babylonského zajetí a znovuvybudování chrámu, dovede stavbu Svého domu až do zdárného konce i přes všechny možné překážky, které jim kladli do cesty jak Perští panovníci, tak i okolní národy (viz Historické okolnosti).

Hospodin má prostředky. Jeho ruka je na řízení. Když nastal čas, aby byl znovu vystavěn jeho chrám, pohnul srdcem Kýra jako svého nástroje, aby poznal proroctví týkající se jeho samotného a udělil židovskému lidu svobodu. Ba co víc, Kýrus je vybavil nezbytnými prostředky k znovuvybudování chrámu Páně. Tato práce začala za Kýra a jeho nástupce pokračoval v započatém díle [citace Iz 45,1; 44,28].

Samaritáni se pokoušeli překazit toto dílo. Svými falešnými zprávami vyvolali v myslích snadno podléhajících podezření; a následkem tohoto zastrašování se Židé stali nevěřícími a lhostejnými k dílu, které Hospodin chtěl, aby bylo konáno. Proti nim se postavil Smerdis uchvatitel. „Práce na domě Božím v Jeruzalémě tehdy ustala a stála až do druhého roku kralování perského krále Dareia.“ Ezdr 4,24 Když Darius nastoupil na trůn, odstranil dílo a zákaz uchvatitele. Ale dokonce i tehdy lid, který měl s největším zájmem pokračovat dále, byl stále lhostejný. Nesprávně použili proroctví oznámené vnuknutím. Myně vykládali Boží Slovo a tvrdili, že čas k budování ještě nenastal a že dokud se zcela nenaplní dny, neujmou se díla. Zatímco však zanechali budování domu Hospodinova – chrámu, v kterém by mohli uctívat Boha, dokud plně nenastal konec času stanoveného pro zajetí Židů, stavěli příbytky pro sebe. Ms 116, 1897

Z tohoto příběhu může vzít poučení každý i v dnešní době. Dům, kde je Bůh uctíván, by měl odpovídat Jeho povaze a majestátu. Existují malé sbory, které vždy budou malé, protože kladou své vlastní zájmy nad zájmy Božího díla. Zatímco sami mají vhodné domy a svou situaci stále vylepšují, spokojí se i s tím nejméně vhodným místem k uctívání Pána, kde má přebývat Jeho přítomnost. Diví se, že Josef a Marie byli nuceni se uchýlit do hospody a že Spasitel se tam narodil, ochotně však vynakládají pro sebe velikou částku svých peněz, zatímco dům modlitby je hanebně zanedbáván. Jak často říkají: „Nepřišel ještě čas, čas, aby byl postaven Hospodinův dům.“ Pán jim však praví: „Pro vás je již čas, abyste bydleli ve svých obložených domech, zatímco tento dům je zcela zpustošený?“ Ag 1,2,4 5T 268-269

5 Nyní toto praví Hospodin zástupů: Přemýšlejte o svých cestách! 6 Zaseli jste mnoho, sklízíte málo; jíte, ale nejste nasyceni, pijete, ale opít se nemůžete, oblékáte se, ale nezahřejete se, a ten, kdo se nechává najmout za mzdu, dává ji do děravého váčku.

Kvůli jejich pokrytectví jsou přímo Bohem dvakrát (2,5.7) vyzýváni k tomu, aby přemýšleli o svých cestách (2,5.7). Cesta, po které člověk kráčí, když chce někam přijít, je velmi častým symbolem lidského chování (Iz 45,13; 55,8-9; Jer 7,3...), tedy *životní cesty*, která je buď rovná (napřímená, správná – tedy žije podle Boží vůle), nebo křivá (křivolaká, nevzhledná, ošklivá – tedy hříšná). Když tedy měli Izraelci přemýšlet o svých cestách, tak měli v podstatě přemýšlet o svém životě: jak žijí, kam si myslí, že se svým chováním v životě dostanou (kam je zavede jejich životní cesta); zkrátka zhodnotit svou situaci.

Zvláště by měli přemýšlet o událostech, které se staly v poslední době: i když zasívají, sklízí málo; i když jí, jakoby nebyli nasyceni; pijí, ale nemohou uhasit svou žízeň a když se snaží vydělat nějaké ty peníze, tak jakoby se někam ztrácely. Zkrátka úroda nebyla adekvátní jejich námaze.

Jak je to možné?

7 Toto praví Hospodin zástupů: Přemýšlejte o svých cestách! 8 Vystupte do hor, přivezte dřevo a stavte dům; oblíbím si ho a budu oslaven, praví Hospodin. 9 Vyhlíželi jste mnoho, a hle, je málo, a když jste to přinesli domů, odfoukl jsem to. Proč? je výrok Hospodina zástupů. Protože můj dům je zcela zpustošený, a vy si běháte každý za svým domem.

10 Proto nebesa nad vámi zadržela rosu a země zadržela svou úrodu. 11 Přivolal jsem sucho na zemi a na hory, na obilí a mladé víno, na olej a na všechno, co země přináší, na lidi i zvířata, na všechnen výtěžek rukou.

Přemýšlení Izraelců by mělo ještě pokračovat a vést nejen k uvědomění si svých nezdarů (1,5-6), ale také k tomu, aby přemýšleli, co to způsobilo (co, anebo spíš *kdo* za tím stojí) a co s tím mohou dělat.

Nejprve si tedy měli položit otázku, proč se děje to, co se děje; a pak jim Bůh dává odpověď. Ten, kdo způsobil jejich nezdary, je vlastně Bůh (1,9-11); 2,15-19), který chtěl těmito soudy zatřást jejich srdci. Ostatně Bůh již dávno Izraelskému národu sdělil, že pokud ho nebudou poslouchat a plnit Jeho vůli, tak na ně přijdou soudy v nejrůznějších podobách (Dt 28,20-40) – a právě to se děje.

Co mají tedy dělat? Vystoupit do hor, přivést dřevo a obložit Jeho dům dřevem (srov. 1. Král 6,9.15). Není to nic, co by nezvládl někdo, kdo má dvě zdravé ruce (není to ani finančně náročné), stačí se jen snažit a pustit se do díla. Hospodin po nich nechtěl nic nemožného či složitého, jen přiložit ruku k dílu a stavit Jeho dům.

Jedině tak si může Bůh oblíbit svůj dům a jediné tak bude oslaveno Jeho jméno. Ne prostřednictvím nákladných staveb zdobených zlatem či drahokami, ale změnou (nápravou) lidských srdcí, které si uvědomí závažnost svatých věcí a projeví se to konkrétními činy, které přesunou svou pozornost ze sebe (z člověka) na Boha.

Tato zkušenost Izraelských připomíná situaci, kdy židé sice už dávno dostavěli chrám, ale opět přestávali podporovat Boží dům (tentokrát prostřednictvím desátků) a peníze utráceli jinde (patrně za své záležitosti). Stalo se to asi o sto let později, kdy prorok Malachiáš vyzýval Izraelský národ opět k nápravě a upozorňoval je, že v důsledku toho přišlo sucho a povolal polní škůdce (1,10-11 srov. Mal 3,8-12).

Ve všech dobách zkrátka platí, že pokud člověk neočistí svoje srdce od všeho zlého a pokud nedá své touhy a přání do pozadí na úkor Božích záměrů, nemůže mu Bůh žehnat: *Dychtíte, ale nemáte. Zabijíte a žáríte, ale nemůžete ničeho dosáhnout. Hádáte se a bojujete, a nic nemáte, protože nežádáte. Žádáte, a nedostáváte, protože žádáte špatně, abyste to vynaložili na své rozkoše.* ^{Jk 4,2-3}

Pokud se tak nestane, nakonec to bude mít špatný vliv nejen na člověka, ale i na oslavu Božího jména (1,7). *Jaké překvapující následky měla sobecká neochota odevzdávat dobrovolné dary věci Boží, projevilo se za času proroka Agea. Po svém návratu z babylonského zajetí se židé rozhodli znovu vystavět Hospodinu chrám, pro rozhodný odpor svých nepřátel však zastavili práci. Navíc nastala velká sucha, takže nemohli uspokojit ani své životní potřeby. Byli přesvědčeni, že je nemožné, aby stavbu chrámu dokončili.*

... Moudrý praví: „Někdo rozhazuje, a ještě mu přibývá, jiný šetří víc než je správné, a je mu to jen k nouzi.“ ^{Př 11,24} A stejně tak učí apoštol Pavel v Novém zákoně: *Kdo skoupě rozsévá, bude také skoupě sklízet; a kdo štědře rozsévá, bude také štědře sklízet. ... Bůh je mocen rozhojnit při vás každý dar milosti, abyste měli vždycky ve všem úplný dostatek a měli hojnost pro každý dobrý skutek...* ^{2. Kor 9,6.8}

Bůh chtěl, aby jeho národ Izraelský byl nositelem světla pro všechny obyvatele země. Veřejnými bohoslužbami měli poskytovat svědectví o existenci a svrchovanosti živého Boha. A vykonávání této bohoslužby bylo jejich výsadou jako projev jejich věrnosti a jejich lásky k Bohu. Hospodin stanoví, že šíření světla a pravdy na zemi závisí na úsilí a obětech těch, kdo se podílejí na nebeských darech. ^{PP 527-528}

B) Odpověď - Náprava (1,12-15)

12 Zerubábel, syn Šealtielův, a velekněz Jóšua, syn Jósadakův, i celý ostatek lidu uposlechli Hospodina, svého Boha, a slova proroka Agea, protože ho poslal Hospodin, jejich Bůh; a lid se bál Hospodina.

13 A Hospodinův posel Ageus řekl lidu jako Hospodinovo poselství: Já jsem s vámi, je Hospodinův výrok.

14 A Hospodin vzbudil ducha judského místodržitele Zerubábel, syna Šealtielova, a ducha velekněze Jóšuy, syna Jósadakova, i ducha celého ostatku lidu. Přišli a konali práci v domě Hospodina zástupů, svého Boha, **15** dvacátého čtvrtého dne, šestého měsíce, ve druhém roce vlády krále Dareia.

Nestává se to v Bibli a prorocké literatuře vůbec často, ale tentokrát (výjimečně) celý Boží lid uposlechl Boží poselství a začal usilovat o nápravu. Bůh posílal poselství skrze Izaiáše, Jeremiáše a mnoho dalších proroků, ale nikdy nereagoval lid jako celek (to vidíme pouze u Agea a – poněkud překvapivě – u pohanských Ninivanů v knize Jonáše). Je také zajímavé, že reakce na Boží vůli přichází od ostatku Božího lidu (1,14), což je v Bibli naopak častý jev.

Když se pustili do práce, Bůh jim pouze předložil jednoduché (a přitom to nejdůležitější) poselství pouze o čtyřech slovech: *Já jsem s vámi. Neodvážili se přehlédnout opakované varování, že jejich úspěch a Boží požehnání jsou závislé na jejich úplné poslušnosti vůči jim daným pokynům. Jakmile se rozhodli, že budou konat podle slova Hospodinova, jeho poselství pokárání se změnilo na slova povzbuzení. Ó, jak máme milosrdného Boha! On říká: „Já jsem s vámi.“ Pán Bůh všemohoucí kraluje. On ujistil lid, že jestliže bude poslušný, tak se dostane tam, kde jim bude moci požehnat pro slávu svého vlastního jména. Jestliže se Boží lid bude pouze spoléhat na něho a věřit v něho, on jim požehná.* ^{MS 116, 1897}

Když se ale na Biblický záznam podíváme blíže, zjistíme, že mezi Boží výzvou ke stavění chrámu a tím, kdy se lid pustil do stavby, uběhl asi měsíc (viz úvod ke knize). Těžko říct, co se odehrávalo tento měsíc. Kolik modliteb, výzev a přemýšlení o Božím záměru proběhlo mezi Izraelci. Je ale jasné, že to bylo Boží působení (1,14), které vzbudilo ducha (nitro) vedoucích lidu a celého shromáždění k tomu, aby přijali tuto výzvu a pustili se do práce.

C) Ujištění - Proroctví o velikosti chrámu kvůli Mesiáši (2,1-9)

1 Sedmého měsíce, dvacátého prvního dne se stalo Hospodinovo slovo prostřednictvím proroka Agea: **2** Řekni judskému místodržiteli Zerubábelovi, synu Šealtielovu, a veleknězi Jóšuovi, synu Jósadakovu, i ostatku lidu:

Přibližně o další měsíc později (viz úvod ke knize), kdy už byla stavba chrámu jistě v plném proudu, přišlo k Božímu lidu nové poselství, které mělo povzbudit lid. Vždyť chrám, který právě staví, bude jednou velmi poctěn. Jistě ne náhodou přišel tento výrok na konci svátku stánků, který začínal patnáctého dne měsíce tišri a trval sedm dní (Lv 23,33-43; Nu 29,12-39; Dt 16,13-15; Ez 45,24) – končil tedy dvacátým-prvním dnem (srov. 2,1).

3 Kdo z vás, kteří jste zůstali, viděl tento dům v jeho první slávě? A jaký jej vidíte nyní? Není ve vašich očích jen pouhé nic?

4 Nuže, posilni se, Zerubábeli, je Hospodinův výrok, posilni se, veleknězi Jóšuo, synu Jósadakův, posilni se, všechen lide země, je Hospodinův výrok, a jednejte, neboť já jsem s vámi, je výrok Hospodina zástupů, **5** kvůli úmluvě, kterou jsem uzavřel s vámi, když jste vycházeli z Egypta. Můj duch stojí uprostřed vás, nebojte se. Výrok byl patrně pronesen uprostřed slavnostního shromáždění (dle fráze „tento dům“ v 2,7)

Asi před 66 lety (patrně ve stejný datum (ve svátek stánků (1. Král 8,2 srov. Ezdr 3,1-4) byl zničen nádherný Šalomounův chrám. Velikost a sláva Šalomounova chrámu se ale na první pohled nedala srovnávat s chrámem, který židé stavěli v době Agea.

Bůh proto posílá poselství k Izraelskému národu, kde sice uznává, že na první pohled se sláva a bohatství tohoto chrámu nemůže rovnat tomu předchozímu, ale to by nemělo vést Jeho lid k malomyslnosti. Vědomí, že Hospodin je (svým duchem) uprostřed svého lidu, protože s ním má už od dob exodu uzavřenou smlouvu (1,5), vedlo Boží lid k posilnění víry: *Judští starší stavěli a dařilo se jim za prorokování proroka Agea a Zachariáše, syna Idova. Pak dostavěli a dokončili z nařízení Boha Izraele a z nařízení Kýra i Dareia i Artaxerxa, krále perského.* ^{Ezdr 6,14}

Povzbuzení tedy přicházelo nejen od Agea, ale také od proroka Zachariáše, který také povzbuzoval lid ke stavbě. Možná, že ze začátku to šlo pomalu a těžko a že nový chrám nebude tak slavný a bohatý, jako Šalomounův chrám, přesto by se měli lidé při jeho stavbě (a přeměrování olovnicí (měřidlem; Zach 4,8-10) radovat a být povzbuzeni. Někteří tuto výzvu přijali, ale někteří nepřijali - a přibližně za čtyři roky, když byla stavba dokončena, tito lidé plakali a nářikali, protože druhý chrám se podle jejich úsudku nevyrovnal prvnímu. Dobrou zprávou je, že většina toto poselství přijala se začala se při dokončení stavby hlasitě radovat (Ezdr 3,12-13).

Zachariášovo proroctví připomíná lidu, že tento chrám (a ostatně veškeré konání Hospodinova lidu) by nebylo být prosazováno silou, ani mocí, ale mělo by být vedeno Duchem Božím (Zach 4,6 srov. 2,5).

Navíc stejně jako Zachariáš (Zach 4,10 srov. 3,9) i Ageus předkládají lidu určité zaslíbení o příchodu Mesiáše, který navštíví jednou Svůj dům (2,6-9):

6 Neboť toto praví Hospodin zástupů: Ještě jednou zakrátko zatřesu nebem i zemí, mořem i souší. 7 Zatřesu všemi národy, přijde to, po čem touží⁽¹⁾ všechny národy, a naplním tento dům slávou, praví Hospodin zástupů. 8 Mně patří stříbro, mně patří zlato, je výrok Hospodina zástupů. 9 Větší bude budoucí sláva tohoto domu nežli první, praví Hospodin zástupů; na tomto místě způsobím pokoj, je výrok Hospodina zástupů.

(1) var. krásný, toužebný, potřebný, příjemný, cenný

Ageus ujišťuje Izraelský národ o přítomnosti a přízni Boží (2,1-5), která bude stvrzena příchodem něčeho (nebo spíš Někoho) toužebně očekávaného (cenného, krásného, viz výše). Co cenného má ale přijít? Zlato a stříbro (2,8), které vynaložil bezbožný Herodes, aby tento chrám zvelebil o staletí později?

První chrám byl vystavěn v období dějin, kdy se Izraeli dařilo nejlépe. Král David shromáždil pro tento účel obrovské poklady a Božím vnuknutím byly vypracovány plány na stavbu chrámu (1 Pr 28,12.19). Šalomoun, nejmoudřejší z panovníků Izraele, dílo dokončil. Tento chrám byl nejznamenitější stavbou, jakou kdy svět viděl. Přesto Hospodin prohlásil o druhém chrámu ústy proroka Agea: „Větší bude budoucí sláva tohoto domu nežli první... Zatřesu všemi národy, přijde to, po čem touží všechny národy, a naplním tento dům slávou, praví Hospodin zástupů.“ ^{Ag 2,9.7}

Poté, co byl první chrám zbořen Nebúkadnesarem, byl znovu postaven asi pět set let před Kristovým narozením lidmi, kteří se po celoživotním zajetí vrátili do zničené a téměř opuštěné vlasti. Mezi lidem byli tehdy starci, kteří pamatovali slávu Šalomounova chrámu a kteří nářikali při kladení základů nové stavby, že nebude tak velkolepá jako předešlá. Tehdejší pocity působivě popsal prorok: „Kdo z vás, kteří jste zůstali, viděl tento dům v jeho první slávě? A jaký jej vidíte nyní?“ (Ag 2,4; viz též Ezd 3,12). Tehdy bylo dáno zaslíbení, že sláva druhého domu převyší slávu prvního.

Druhý chrám se však prvnímu nevyrovnal nádherou a velkolepostí, ani nebyl poctěn stejnými viditelnými důkazy Boží přítomnosti, jakými byl poctěn první chrám. Neprojevila se v něm nadpřirozená moc, která by svědčila o jeho zasvěcení. Nikdo v něm neviděl oblak slávy, který by naplnil nově vystavěný svatostánek. Z nebe nesestoupil oheň, který by strávil oběť na jeho oltáři. Mezi cherubíny ve svatyni svatých nepřebývala Boží sláva (šekinah), vždyť uvnitř nebyla truhla smlouvy, slitovnice ani desky svědectví. Z nebe nepromlouval hlas, který by kněžím oznamoval Hospodinovu vůli.

Po staletí se Židé marně pokoušeli dokázat, že se splnilo Boží zaslíbení, oznámené Ageem. Jejich myšlení totiž zaslepila pýcha a nevěra, proto nepoznali pravý význam prorockých slov. Druhý chrám nebyl poctěn oblakem Hospodinovy slávy, ale živou přítomností toho, v němž přebývala plnost božství tělesně a jenž byl sám Bůh zjevený v těle. *„Touha všech národů“ přišla opravdu do svého chrámu, když Ježíš z Nazaretu učil a uzdravoval na jeho posvátných nádvořích.* Kristovou přítomností, a jenom jí, převyšoval druhý chrám první. Avšak Izrael odmítl nabídnutý Dar nebes. Se skromným Učitelem, který toho dne naposledy vyšel z jeho zlaté brány, opustila Boží sláva chrám navždy. Naplnila se již Spasitelova slova: „... váš dům se vám zanechává pustý.“ ^{Mt 23,38 GC 23-24}

Herodův chrám, byť slavný a bohatě zdobený, na který byli židé patřičně pyšní, zkrátka nemohl se vším svým zlatem a stříbrem přinést Izraeli dlouho očekávanou spásu. *Petr píše: „Víte, že ze svého marného způsobu života, zděděného po otcích, jste byli vykoupeni ne pomíjejícími věcmi, stříbrem nebo zlatem...“¹*
Pt 1,18 Kdyby zlato a stříbro stačilo k tomu, aby se za ně dalo koupit spasení člověka, jak snadno by to mohl dokázat ten, který říká: „Mně patří stříbro, mně patří zlato...“^{Ag 2,8} Hříšník však může být vykoupen jen drahocennou krví Božího Syna. Ti, kdo nedokážou ocenit tuto obdivuhodnou oběť a odmítnou Kristovu službu, zahynou ve svém sobectví.^{MH 502}

Proto židé odmítli toužebného Mesiáše – a pisatel židům vnímá naplnění proroctví z 2,6 právě s příchodem Krista a (žid 12,25-29), což dosvědčuje také zmínka o přírodních katastrofách, které doprovázely Kristovu smrt (Mt 27,51; přírodní katastrofy ale také také můžeme vnímat v duchovním smyslu jako otřesy pozemských mocností, tj. ve spojitosti s příchodem Krista mají nastat dramatické události v oblasti politiky, viz studium 2,20-21). Kristus také poctí svou přítomností (slávou) chrám na zemi (2,7).

A když židé odmítli Krista (Jan 1,11; 5,43), chrámová opona se roztrhla na dva kusy a později byl chrám zničen (Mt 23,38). V konečném důsledku právě tyto události svědčili o nedůležitosti pozemského chámu a důležitosti Krista, nebeské svatyně a opravdové Oběti, kterou přinesl Kristus – oběti, která přináší spásu z hříchu, a zároveň i pokoj (2,9 srov. Iz 53,5!).

[citace Ag 2,9] Vnější sláva chrámu nebyla slávou Páně. Byly dány pokyny, jak a co má být zařízeno, aby na chrámu spočinulo požehnání. Jeho obnovení v prostší podobě, než byla podoba prvního chrámu, mělo umístit před lid v pravém světle jejich minulých chyby závisející na okázalosti a nádhře vnějších forem a obřadů. Chrám byl postaven v této době také proto, aby odstranil potupu jejich nevěrnosti vůči Bohu. Ageus poučil lid, že upřímnou lítostí a brzkým dokončením chrámu, se snažili být očištěni od hříchu neposlušnosti, který je odvedl od Boha a zdráhali se vykonat příkaz vstát a budovat. ...

Zanedbáváním chrámu, který byl odrazem Boží přítomnosti, lid velmi zneuctil Boha. Nyní byli poučeni udržovat jeho dům v svaté úctě, ne kvůli jeho velkoleposti, jak to činili Židé ve dnech Kristových, ale protože Bůh zaslíbil, že v něm bude přebývat. A tento druhý chrám byl nadřazen tomu prvnímu, protože ho ve zvláštním smyslu měl Mesiáš poctit svou osobní přítomností^{RH 12.12., 1907}

Na konci času se toto proroctví splní ještě jednou – od pádu do hříchu lidé i zvířata sténají a naříkají pod jhem hříchu. Ale je zde toužebná naděje toho, že jednou přijde dlouho očekávaný Kristus, který při svém příchodu zatřese nebem i zemí (Zj 16,18!) a ustanoví na zemi věčný pokoj (Ř 8,18-23!).

II. Výzva k budování duchovního Hospodinova chrámu (2,10-22)

A') Obvinění - Svaté a nečisté (2,10-17)

Přibližně o dva měsíce později Bůh znovu promluvil ke Svému lidu. Bůh zatím svému lidu ještě nezačal žehnat (2,18), ale to se mělo brzy změnit. Nejprve ale musí lid pochopit důležitá morální naučení, které jsou předány na podkladě zákonů ohledně obřadní nečistoty a svatosti:

10 Dvacátého čtvrtého dne devátého měsíce, ve druhém roce vlády Dareia stalo se Hospodinovo slovo k proroku Ageovi: 11 Toto praví Hospodin zástupů: Zeptej se kněží na zákon slovy: 12 Jestliže někdo vezme posvátné maso do okraje svého roucha a tím okrajem se dotkne chleba, vařeného jídla, vína, oleje či jakékoliv potraviny, bude to svaté? Kněží odpověděli: Ne.

13 Ageus se dále zeptal: Jestliže se někdo nečistý dotkne čehokoliv z toho, bude to nečisté? Kněží odpověděli: Bude to nečisté.

14 Nato Ageus odpověděl: Takový je tento lid a takový je tento národ přede mnou, je Hospodinův výrok; takové jsou všechny skutky jejich rukou. Co tam obětují, je nečisté.

15 Nuže přemýšlejte, jak tomu bylo před tímto dnem, dříve nežli byl položen kámen na kámen v Hospodinově chrámu: 16 Tehdy, když někdo přišel k hromadě obilí o dvaceti mírách, vydala jen deset, když přišel k lisu, aby nabral padesát měr, vydal jen dvacet. 17 Bil jsem vás obilnou rzí, snětí a krupobitím všechno dílo vašich rukou, ale neobrátili jste se ke mně, je Hospodinův výrok.

Při sporných otázkách se měli lidé obracet ke knězi (Dt 17,11), protože právě oni měli umět dobře vykládat zákon (Mal 2,7). Možná nás překvapí, že vševědoucí Bůh poslal Agea za kněžími, aby se ho zeptal na určité principy z Mojžíšova zákona. Je jasně, že Bůh, který ten zákon vydal, nepotřeboval znát odpověď na svou otázku: spíše se jednalo o otevřené gesto, nad kterým měl přemýšlet jak Ageus, tak i kněží, kterých se ptal, a potažmo celý Boží lid.

První otázka (2,12), kterou Ageus položil, vyžaduje dobrou znalost Mojžíšových zákonů. Tato otázka se týká „přenositelnosti“ svatosti: je pravdou, že určité druhy oběti (tj. *posvátné maso* (2,12) mohly dotykem přenášet svatost na jiné předměty (Lv 6,7-27) – ovšem tyto předměty, které „získaly“ svatost z posvátného masa, už neměly tuto schopnost dál předávat svatost.

Ne tak je to u obřadní nečistoty. Pokud se například někdo dotkl mrtvého (tj. nečistého) člověka, potom byl také nečistý (Nu 19,13 – dokonce svou nečistotou znečistí Boží svatyni) a čehokoliv by se takový člověk dotkl, by bylo také nečisté (Nu 19,22). Nečistý člověk zkrátka mohl svou nečistotu předávat stále dál a dál na věci, a tyto nečisté věci také stále dál a dál.

Bůh použil těchto zákonů, aby tím Svému lidu něco důležitého demonstroval. Obřadní nečistota je totiž symbolem pro hřích – vždyť i Ježíš obřadní nečistotu (způsobenou neomytými rukama) přirovnává k hříchu, resp. hříšným myšlenkám srdce (Mt 7,1-23; farizeům tehdy zdůraznil, že pro obřadní nečistotu platí, že nečistota pochází z vnějších úkonů, zatímco nečistota hříchu přichází z nitra člověka (Mt 7,18-21).

Ne jinak to bylo myšleno u proroka Agea. I zde je obřadní svatost použita jako symbol pro morální svatost člověka, která vychází z obřadní oběti, která symbolizuje skutečnou Oběť – Ježíše Krista, který je zdrojem naší svatosti. *Ve slovech o budování domu pro Boha prorok Ageus ukazuje v podobenstvích, co Bůh uznává a co odsuzuje. [citace Ag 2,1-9.11-12]. To je podobenství. Oběť, označena jako svaté tělo, byla představením Krista, který byl základem židovského obětního systému a který je vždy považován za toho, který umožňuje očistění člověka od hříchu.* MS 95, 1902

Židé sice měli u sebe posvátnou Boží svatyni a stykem s posvátným masem mohli nabýt určitý druh obřadní svatosti (Nu 6,7-27) - a jako takoví (svatí, požehnaní) by se jim dařilo v tom, co vykonávali svými rukama - ne proto, že by tuto svatost předávali svými rukama dál (což nešlo, protože je tato svatost nepřenosná), ale protože by jim v tom Hospodin požehnal. Lid Boží je tedy při své konání závislý ne na svých skutcích, ale na Božím požehnání, které ovšem má co dočinění s poslušností.

Ve skutečnosti ale byli nečistí (zkažení hříchem) a proto na co sáhli, bylo nečisté – ať už se jednalo o svatou oběť, která jim „nepředala“ obřadní svatost, ale oni ji naopak svými rukama znečistili (2,14), tak také toto znečištění předávali na práci, kterou konali svými rukama (2,15-16). Tyto nezdary, které způsobil Hospodin, je měly varovat, a vyburcovat k tomu, aby přemýšleli o své nečistotě, vyznali ji před Bohem a navrátili se k Bohu (2,17). *[citace Ag 2,14-19]. V tomto místě Písma svatého bylo odhaleno srdce. Hospodin bere na vědomí všechny skutky lidských dětí. On je může zmenšit; zvětšit a požehnat. Vyznávající věřící, kteří zjevují svými činy, že stále lnou k sobeckým praktikám, jednají podle světských principů. Zásady spravedlnosti a poctivosti nejsou vnášeny do praktického života.* MS 95, 1902

Svým chováním se židé dopustili velkého přestoupení. Vždyť znečištěný člověk nesměl jíst pod trestem smrti *obětované maso* (Lv 7,20-21). Takový člověk se nejprve musel zbavit nečistoty tím, že se obmyl vodou (Lv 22,7). Stejně je tomu i s morální nečistotou – ten, kdo má zkažené srdce, potřebuje očistění od Boha skrze obmytí vody, tedy křtem, jež symbolizuje nový život ve svatosti (Lk 3,16).

Jen tak totiž může Bůh přijmout práci jejich rukou. *Aby stavitelé druhého chrámu nemuseli učinit chyby, Hospodin je jasně poučil formou podobenství, týkající se toho, jaká povaha služby je přijatelná v jeho pohledu. ... [citace Ag 2,10-13]. Duše zkažená hříchem je představována symbolem mrtvého těla ve stavu rozkladu. Všechno umývání a kropení předepsané v ceremoniálním zákonu bylo vyučováním v podobenstvích, vyučujícími o nezbytnosti díla obnovení v nitru srdce pro očistění duše mrtvé v přestoupeních a hříších, a také o nezbytnosti posvěcující moci Ducha svatého [citace Ag 2,14].* RH 12. 12., 1907

B') Odpověď - Špatná úroda, zaslíbení žehnání (2,18-19)

18 Přemýšlejte, jak tomu bylo před tímto dnem, před dvacátým čtvrtým dnem devátého měsíce, před dnem, kdy byly položeny základy Hospodinova chrámu. Přemýšlejte o tom. 19 Což je ještě zrno v obilnici? A víno, fíkovník, granátovník ani olivovník nepřinesly plody. Od tohoto dne budu žehnat.

Židé se po dva měsíce věnovali stavbě chrámu (viz komentář k 2,10), ale Bůh jim ještě nežehnal. Nemají ale klesat na mysl, protože od tohoto dne se všechno změní – i když se dále budou věnovat čas stavbě Božího domu, tento čas jim nebude chybět na obdělávání půdy a zajišťování si obživy pro svou budoucnost. Ačkoliv ještě nemají v obilnici zrno, které je nutné pro přežití, ani další potraviny, které sice nepotřebovali nutně k přežití, ale hojně je pěstovali, nevadí to. Od této chvíle jim bude Bůh žehnat a budou mít dostatek nejenom toho, co nutně potřebují, aby nebyl hlad (zrno v obilnicích), ale i dalších potravin, které jim zpříjemňovali život.

Lidé dřív i dnes často přemýšleli nad tím, jaká asi přijde ten či onen rok úroda. Člověk může vykonat mnoho práce, ale pokud tomu přírodní zákony nepřejí, z vynaloženého úsilí nevzejde dobrá úroda. Jsou zkrátka věci, které člověk může ovlivnit, a věci, které ovlivnit nemůže – a Bůh slibuje svému lidu, že ovlivní právě ty věci, které nikdo z lidí nemůže ovlivnit. Když si člověk splní své povinnosti, Bůh se postará o ostatní (Mt 6,11).

C') Ujištění - Proroctví o Mesiáši (2,20-22)

Bůh v ten den promluvil ještě jednou. Na rozdíl od předchozího prohlášení (2,2) je tato řeč dána (především) jediné osobě – místodržiteli Zerubábelovi. A jedná se o poselství, které v mnohém připomíná předchozí prohlášení – nejprve nastane zemětřesení a poté přijde Kristus (2,6-7 srov. 2,20-22), ovšem v tomto případě máme ono proroctví ještě více rozvinuto.

Ageus se opět odvolává na otřesy nebes i země. Bůh na konci času otřese nejenom nebem – symbol pro dramatické úkazy nebi (Mt 24,29), ale i zemí – symbol pro dramatické události mezi národy (2,22). *Viděla jsem, že se mocnosti pozemské budou otřásat a že události budou následovat jedna za druhou. Války a zvěsti o válkách, násilí, hlad a morové nákazy otřesou nejprve mocnostmi země - potom hlas Boží zatřese sluncem, měsícem, hvězdami a také touto zemí. Viděla jsem, že otřesy evropských mocností nejsou, jak někteří učí, otřesy nebeských mocností, ale jsou to otřesyrozhněvaných národů.* ^{EW 41}

Tyto události můžeme vidět jak ve spojitosti s Kristovým prvním příchodem: třes země (Mt 7,51) a třes nebes (Lk 23,44-45). Jak při prvním příchodu Krista, kdy se nově vzniklé křesťanství prakticky navždy změnil běh dějin a převrátil naruby národy celé země, tak i při Kristově druhém příchodu nastanou na zemi intenzivní dramatické události, jejichž hlavním rysem budou boje a krveprolití mezi lidmi (Mt 24,3-14). Kristův příchod bude doprovázet také doslovné zemětřesení (Zj 16,18).

23 *V onen den, je výrok Hospodina zástupů, tě vezmu, můj otroku Zerubábeli, synu Šealtielův — je Hospodinův výrok — a učiním tě pečetním prstenem, neboť tebe jsem vyvolil, je výrok Hospodina zástupů.*

Ageus v řeči plynule pokračuje, ale následující věty začínají zdůrazněním, že tyto události se budou týkat onoho dne, tj. událostí, kdy Bůh výrazně zasáhne do lidských dějin (hlavně Kristův první a druhý příchod).

Bůh slibuje, že se Zerubábel stane pečetním prstenem. Co to znamená? Být pečetním prstenem znamenalo mít u Boha výsadní postavení – tak to naznačuje Jer 22,24-25. U Jeremiáše je ale prohlášení o pečetním prstenu podáno v podobě *výchrušky*, ve smyslu: i kdyby měl Konjáš sebevětší postavení – ba i kdyby (řeceno s nadsázkou) byl pečetním prstenem samotného Boha – Izrael stejně půjde do vyhnanství (Jer 22,22). V 2,23 je ale prohlášení o pečetním prstenu řečeno ne jako *výchruška*, ale jako *zaslíbení*: „Prorok Ageus prohlásil, že Zerubábel se stane Hospodinovým pečetním prstenem, tedy předmětem, který je důkazem královské autority a vlastnictví. Tak jako král zapečetňuje právní listiny svým prstenem, zanechá Hospodin svůj otisk v celém světě skrze dílo svého služebníka. Zerubábel hrál klíčovou roli při obnově chrámu, jak Bůh skrze Agea zaslíbil.“ (Průvodce studiem Bible: Dotazujte se Hospodina (2013/2), str. 72)“

Toto zaslíbení si může nárokovat každý z nás, kdo věrně slouží Bohu. *Nemyslíte si, že Kristus si cení lidí, kteří žijí cele pro něho? Nemyslíte si, že navštěvuje ty, kdo se jako milovaný Jan ve vyhnanství octli pro něho v těžkostech a tvrdých zkouškách? Bůh nestrpí, aby jediný z jeho věrných pracovníků zůstal sám, bojoval proti velké přesile a prohrál. Uchovává jako vzácný klenot každého, jehož život je skryt s Kristem v něm. O každém takovém člověku říká: „učiním tě pečetním prstenem, neboť tebe jsem vyvolil...“* ^{Ag 2,23 MH 488}

(CHYBÍ)

„V ten den, praví Hospodin zástupů, vezmu tebe, ... a učiním tě jako pečetní prsten; nebo jsem tě vyvolil, praví Hospodin zástupů.“ Necht' je požehnaná ta zkušenost, jakkoli bolestná, která dává novou hodnotu kameni a způsobuje, aby zářil živým jasem (RH Dec. 19, 1907).

Zdá se, že v těchto slovech můžeme vidět narážky na příchod Krista, který jednou provždy zapečetí každého z nás pro den soudu, abychom mohli být ušetřeni mnoha přírodních katastrof (2,20-22; Zj 7,1-3). „*Inspirovaní pisatelé evangelií však poukazují na skutečnost, že ke konečnému naplnění všech mesiánských zaslíbení obsažených v Bibli došlo v osobě a službě Ježíše Krista, jenž byl synem Davidovým i Zerubábelovým.*“ (Průvodce studiem Bible: Dotazujte se Hospodina (2013/2), str. 72). A nový zákon skutečně potvrzuje, že právě Zerubábel byl jedním z vyvolené rodové linie, ze které pak vzešel Kristus (2,23 srov. 1,12 a Lk 3,27).

AGG